

Günümüzün manevî kirlerinden biri: Gıybet

Bediüzzaman Hazretleri Kuddüs isminin bir nüktesini anlatırken konunun sonuna şöyle bir haşiye düşer:
“Kötü hasletler, batıl itikadlar, günahlar, bid’alar, manevi kirlerden olduklarını unutmamalıyız.” (Lem’alar, s. 874)

Maddi kirler maddi hayatımızı tehdit ederken, manevi kirler de manevî hayatımızı tehdit etmektedir. Öyle manevî kirler var ki, sahibini manen öldürmektedir.

Maddi kirlerimiz çoğunlukla özel hayatımızı ilgilendirmektedir. Maddi kirlerden kurtulmanın yolu maddi temizliktir. Söz gelişi bulaşıcı hastalığımız varsa yakın çevremize yayılabilir. Sağlıkçılar karantina uygulayarak bunun da önüne geçebilirler.

Acaba manevî kirlerimiz yalnızca bizi mi ilgilendirmektedir?

Manevî hastalıklarımızın yayılma alanı ne kadardır?

Yakalandığımız bu hastalıkların bulaşmasıyla kimleri tehlikeye attığımızın farkında mıyız?

“Sebeplenen işlemler gibidir” hükmünce üzerimize yüklenen vebalin ağırlığını hiç düşündük mü?

Bu vebali işleyen veya sebep olan kişi bunun altından nasıl kalkacak veya kalkabilecek mi?

Günlük hayatta en çok karşılaştığımız ve rahatlıkla işlenen günahlardan birisi de gıybettir.

Gıybet (dedikodu) sözlükte “Arkadan çekiştirmek. Hazır olmayan birisinin aleyhine konuşmak. Birisinin gıyabında hoşuna gitmeyen bir şeyi söylemek” olarak açıklanır.

İnsanların savunma mekanizması “Biz olan şeyleri konuşuyoruz, kendisi burada da olsa söyleriz” şeklindedir. Hâlbuki olan şeylerin gıybeti olur. Olmayan bir şey konuşuluyorsa, işin içine bir de iftira girmektedir. Durum daha da dehşetlenmektedir.

Said Nursî, gıybeti şöyle tarif eder: “Gıybet edilen adam hazır olsaydı ve işitseydi, kerahet edip darılacaktı. Eğer doğru dese, zaten gıybettir. Eğer yalan dese, hem gıybet, hem iftiradır; iki katlı çirkin bir günahdır.” (Mektubat, s. 466)

Bediüzzaman, “Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı?” (Hucurat Suresi, 12) âyetini tefsir ederken de şunlara dikkati çeker:

“Zem ve gıybet, aklen ve kalben ve insaniyeten ve vicdanen ve fitraten ve milliyeten mezmumdur.” Gıybetin altı derece çirkin bir fiil olduğunu belirtir.

Yine Bediüzzaman’a göre gıybet, “Ehl-i adâvet ve haset ve inadın en çok istimal ettikleri alçak bir silâh”tır. “İzzet-i nefis sahibi, bu pis silâha tenezzül edip” kullanmayacağını ifade eder. Meşhur bir zatın şöyle bir sözünü de nakleder:

“Düşmanıma gıybetle ceza vermekten nefsimi yüksek tutuyorum ve tenezzül etmiyorum. Çünkü gıybet, zayıf ve zelil ve aşağıların silâhıdır.”

Gıybet salih amellere zarar vermektedir. Ateşin odunu yaktığı gibi; gıybet de salih amelleri yakar, bitirir. İnsan, kendi kusurlarını, hatalarını görüp onları ıslah etmeye çalışmalıdır.

Kişilerin gıybeti olduğu gibi, ailelerin, köylerin, şehirlerin, bölgelerin hatta milletlerin ve devletlerin de gıybeti olur. Mesela, “Şu şehirden, şu millettten adam olmaz” gibi sözler ne kadar geniş ve büyük gıybettir.

Bediüzzaman, Kur’ân-ı Kerim’de birkaç yerde geçen “Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez.” (En’am Suresi, 164; İsrâ Sûresi, 15; Fâtır Sûresi, 18; Zümer Sûresi, 7) ayetini çeşitli konuları anlatırken zikreder. Hatta o ayeti “kanun-ı esasi” olarak kabul eder. İşte onlardan birisi de gıybettir.

Bediüzzaman der ki: “Şimdiki siyaset-i hâzırada particilik taraftarlığıyla, bir câninin yüzünden pek çok mâsumların zararına rıza gösteriliyor. Bir câninin cinayeti yüzünden taraftarları veyahut akrabaları dahi şenî gıybetler ve tezyifler edilip, bir tek cinayet yüz cinayete çevrildiğinden, gayet dehşetli bir kin ve adaveti damarlara dokundurup kin ve garaza ve mukabele-i bilmişle mecbur ediliyor. Bu ise, hayat-ı içtimaiyeyi tamamen zîr ü zeber eden bir zehirdir.” (Emirdağ Lahikası, s.393)

Günah işleme alanları o kadar çoğaldı ki, saymakta zorlanıyorum. İşlenen günahlar bir kalmıyor; gazete, televizyon, radyo, telefon ve internet gibi vasıtalarla anında yayılmaktadır.

Günümüz dünya siyasetini biraz incelediğimizde bir canî yüzünden pek çok günahsızın zararına göz yumulduğunu dehşetle görürüz. Hatta, o cinayetleri yüzünden kişinin taraftarları, akrabaları, dostları da aynı şekilde gıybet edilmektedir. Adeta o cinayetler üst üste konulmaktadır. Kin ve düşmanlık damarlara kadar işlemektedir. Sonuçta toplum hayatı da yaşanılmaz bir hal almakta ve insanların birbirlerine güvenleri sarsılmaktadır.

Gıybetin, arkadan konuşmanın ne kadar insaniyeti, vicdanı, dini, îmanı yaralayan bir davranış olduğu âyet ve hadislerde açık açık anlatılır. Gıybet günahından kurtulmanın çaresini Bediüzzaman şöyle özetlemektedir:

“Eğer gıybet etti veyahut isteyerek dinledi; o vakit ‘Allah’ım, bizi ve gıybetini ettiğimiz zâtı mağfiret et’ demeli, sonra gıybet edilen adama ne vakit rast gelse, ‘Beni helâl et’ demeli.” (Mektubat, 467)